

**Godišnji Izvještaj o razvoju sa godišnjim izvještajem o Implementaciji
Strategije razvoja Općine Centar Sarajevo za 2022. godinu**

Sadržaj

Uvod.....	3
Stanovništvo, zaposlenost i dohoci.....	4
Stanovništvo	4
Radna snaga i zaposlenost.....	5
Ekonomska struktura bazirana na investicijama	7
Prikaz dinamike i strukture firmi.....	8
Obim i dinamika izvoza.....	9
Plaće KS	11
Poljoprivreda	11
Turizam.....	12
Kretanje poduzeća prema na razini Kantona Sarajevo	15
Prostorni razvoj.....	16
Ekonomski, socijalno i okolišno održiv lokalni razvoj zahtjeva prostor i za posljedicu ima apsorpciju prostora i njegovu transformaciju.	17
Dozvole za građenje općine Centar	19
Obrazovanje (osnovno školsko; srednjoškolsko)	20
Sistem upravljanja razvojem.....	21
Organizacijski kapaciteti.....	21
Ljudski kapaciteti	22
Financijski kapaciteti	23
Pregled provedbe Strategije razvoja općine Centar 2021-2027 za 2022. godinu	24
Struktura Strategije razvoja općine Centar 2021-2027	24
Ukupan pregled provedbe Strategije za 2022. godinu.....	25
Pregled finansijskih ulaganja za 2022. godinu.....	37
Pregled pokazatelja po strateškim ciljevima	38
Zaključak.....	40

Uvod

Privredni i društveni razvoj Općine Centar (u daljnjem tekstu: Općine) u prethodnoj godini, kao i trendovi u odnosu na prethodne tri godine odnosno razdoblje od 2019. do 2022. godine, prikazani su ovom izvještaju kroz praćenje odabranih pokazatelja i trendova koji se u pojedinim segmentima uspoređuju s Kantonom Sarajevo, općinama Kantona Sarajevo i Federacijom Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH). Prikazani su detaljni razvojni pokazatelji po općinama i gradovima Kantona Sarajevo. Podaci koji su se koristili u pripremi ovog izvještaja su prikupljeni od: Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, (u daljnjem tekstu: BiH), Ministarstva rada i socijalne politike FBiH, Federalnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: FZS), Federalnog zavoda za programiranje razvoja (u daljnjem tekstu: FZZPR), Ministarstva Vlade Kantona Sarajevo, poslovne baze Dun&Bradstreet (Bisnode). U posebnom poglavlju ovog izvještaja izdvojen je pregled provedbe Strategije razvoja Općine Centar za razdoblje 2021.-2027. (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja Općine Centar) u 2022. godini, odnosno pregled provedenih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima s prikazom utrošenih sredstava u okviru tih aktivnosti.

Stanovništvo, zaposlenost i dohoci

Stanovništvo

Prema dinamici stanovništva općine KS mogu se grupirati u dvije grupe. Prva grupa obuhvaća općine koje bilježe rast stanovništva u obje kategorije (Hadžići, Ilidža, Ilijaš i Vogošća), a drugu općine sa smanjenim brojem stanovnika u obje kategorije (**Centar**, Novi Grad, Novo Sarajevo, Stari Grad, Trnovo). Dinamika stanovništva praćena je i istosmjernim strukturalnim promjenama udjela radno sposobnog (od 15 do 64 godine starosti) u ukupnom stanovništvu. Razlozi ovih promjena su višestruki i zahtijevaju dublja istraživanja. Prvu čine faktori privlačenja (pull factors) koji se odnose na unapređenje putne, komunalne i socijalno- obrazovne infrastrukture, kao i povećane mogućnosti zapošljavanja i ponuda jeftinijih stanova koji doprinose rastu privlačnosti prigradskih općina za biznis, posao i život, pogotovo mladih obitelji.

Tabela 1 Stanovništvo i radno sposobno stanovništvo u općinama KS (hilj. osoba)

R B	Općine	Stanovništvo		Radno sposobno stanovn. (RSS)		Radna snaga (RS)		Indeks rasta (2022/13)		
		2013.	2022.	2013.	2022.	2013.	2022.	Stanovn	RSS	RS
1.	Centar	68,9	52,5	46,3	33,1	47,7	51,9	76,2	71,5	108,8
2.	Hadžići	22,8	24,6	15,6	16,9	9,6	9,7	107,9	108,3	101,0
3.	Ilidža	61,2	71,3	41,3	49,0	29,1	34,8	116,5	118,6	119,6
4.	Ilijaš	19,6	20,8	12,4	14,2	7,9	8,5	106,1	114,5	107,6
5.	Novi Grad	125,6	122,6	87,7	81,9	42,4	45,8	97,6	93,4	108,0
6.	Novo Sarajevo	73,8	62,8	48,8	41,0	32,5	35,2	85,1	84,0	108,3
7.	Stari Grad	42,0	34,1	28,5	21,9	16,0	15,6	81,2	76,8	97,5
8.	Trnovo	2,9	1,7	1,8	1,0	0,9	0,9	58,6	55,6	100,0
9.	Vogošća	25,9	29,2	17,6	20,1	9,4	10,5	112,7	114,2	111,7
10.	Kanton Sarajevo	442,7	419,5	300,0	279,0	195,4	212,8	94,8	93,0	108,9
11.	F BiH	2337,2	2156,8	1605,8	1486,8	827,1	825,6	92,3	92,6	99,8

Izvor: Publikacija FZZPR „Socioekonomski pokazatelji po općinama u F BiH“, odnosno godine

U ekonomskoj aktivnosti stanovništva postignuti su u proteklom desetljeću pozitivni rezultati, jer je na nivou KS stopa aktivnosti stanovništva porasla sa 65,1% na 76,3% i tako se približila srednjem nivou aktivnosti stanovništva u EU. Međutim, takvo stanje je rezultat okolnosti da je u broju zaposlenih prema sjedištu poslodavca uključeno 19,7 hiljada uposlenih koji nemaju prebivalište u općinama Kantona Sarajevo. Ako se ta zaposlenost isključi, stopa aktivnosti na KS bi se smanjila na 69,2%, što još uvijek označava visok nivo ekonomskih aktivnosti.

Radna snaga i zaposlenost

Iako je ukupno i radno sposobno stanovništvo smanjeno, povećan je kontingent radne snage zahvaljujući povećanoj ekonomskoj aktivnosti stanovništva i prilivu radne snage van Kantona Sarajevo (vidjeti tabelu 2). To se najviše uočava na **općini Centar koja bilježi visok pad stanovništva i radno sposobnog stanovništva, a osigurava rast radne snage**. Uz općinu Trnovo koja ima specifične razloge demografske depresije, općine Centar, Stari Grad i Novo Sarajevo doživljavaju najveći demografski pad i smanjenje radno sposobnog stanovništva, ali osiguravaju potreban nivo radne snage. Općina Novi Grad bilježi smjer pada demografskih agregata, ali u sporijem tempu.

Tabela 2 Zaposlenost i nezaposlenost po općinama KS (hilj. osoba)

Općine	Zaposlenost		Nezaposleni		Indeks rasta 2022/2013		Stopa zaposlenosti		Stopa nezaposl.		Stopa aktivnosti	
	2013.	2022.	2013.	2022.	Zaposleni	Nezaposleni	2013.	2022.	2013.	2022.	2013.	2022.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Centar	39,7		7,9	6,6	114,1	83,5	85,7	136,8	17,2	12,6	102,8	156,8
Hadžići	3,9	5,3	5,7	4,4	135,9	77,2	25,0	31,6	36,4	45,1	61,5	57,4
Ilidža	17,5	25,3	11,7	9,5	144,6	81,2	42,3	51,7	28,2	27,3	70,7	71,0
Ilijaš	2,4	4,3	5,5	4,2	179,2	76,4	19,3	29,9	44,3	49,9	63,7	59,9
Novi Grad	22,2	30,8	20,2	15,0	138,7	74,3	25,3	37,7	23,0	32,7	48,3	55,9
Novo Sarajevo	23,5	28,5	9,0	6,7	121,3	74,4	48,1	69,4	18,5	19,2	66,6	85,9
Stari Grad	9,5	10,4	6,6	5,1	109,5	77,3	33,3	47,7	23,0	33,0	56,5	70,8
Trnovo	0,3	0,4	0,5	0,5	133,3	100,0	16,7	37,8	29,7	57,7	44,4	90,0
Vogošća	3,9	6,2	5,4	4,3	159,0	79,6	22,2	30,8	31,0	40,9	52,8	52,2
KS	122,9	156,5	72,5	56,4	127,3	77,8	40,9	56,1	24,2	26,5	65,1	76,3
F BiH	435,1	535,7	391,9	289,9	123,1	74,0	27,1	35,6	24,4	35,1	51,5	55,5

Izvor: FZZPR „Socioekonomski pokazatelji po općinama u F BiH“, odnosne godine.

Zaposlenost u proteklom desetljeću bilježi rast na općinama KS koji je generirao ukupno 33,6 hiljada radnih mjesta. Najviše radnih mjesta generirano je na općini Novi Grad – 8,6 hiljada, zatim općina Ilidža – 7,8 hiljada, Centar – 5,6 hiljada i Novo Sarajevo – 5 hiljada i općini Vogošća 2,3 hiljade radnih mjesta.

Najviše stope rasta zaposlenosti bilježe prigradske općine, dok tri gradske općine Centar, Novo Sarajevo i Stari Grad, uz općinu Trnovo bilježe najniže stope rasta. Ostvarene su prosječne stope rasta zaposlenosti na nivou KS od 2,75% godišnje. Posebno su impresivne stope rasta zaposlenosti na općinama Ilidža od 4,25% godišnje i Novi Grad od 3,75% godišnje, jer su ostvarene u uvjetima relativno visoke startne osnove.

I pored sporog rasta zaposlenosti, nezaposlenost bilježi pad u svim općinama, izuzev Trnova. Međutim, nezaposlenost je praćena brojnim strukturalnim problemima. To se može ilustrirati podatkom da koncem 2022. godine 45,4% osoba registriranih kao neuposleni traže posao preko 5 godina, dok je kod žena taj udio 51,8. Nema nikakvih specifičnih razlika po općinama u tom pogledu. Na općinama KS visoka je nezaposlenost mladih do 35 godina, koji u ukupnom broju neuposlenih čine 17 hiljada i čine 30,6% ukupno neuposlenih na KS. Sve to pokazuje da lokalni ekonomski razvoj nije osigurao efikasnu alokaciju ljudskih resursa u procesu obrazovanja, dokvalifikacije i prekvalifikacija ili drugih oblika razvijanja vještina i znanja prema potrebama lokalnog ekonomskog razvoja. S druge strane, ni sam tempo i obim ekonomskih aktivnosti ne generira potreban nivo tražnje za radnom snagom za svođenje stopa nezaposlenosti na nivo zemalja sličnog nivoa razvijenosti, čak i u uvjetima velikog odliva stručne radne snage u inozemstvo.

Zaposlenost kao indikator lokalnog ekonomskog razvoja nosi sa sobom niz kontroverzi i paradoksa. Možete imati hotel na Bjelašnici i zapošljavati lokalne ljude, ali sjedište hotela je u općini Centar i zaposlenost je pripisana drugoj općini, a vaša općina koja je privukla investiciju nije pokazana kao ekonomski napredna općina. Načelnici, a i statistika treba da posvete pažnju ovim pitanjima. Primarno je generirati radna mjesta, a onda zapošljavati ljude sa vlastite općine.

Ekonomska struktura bazirana na investicijama

Ekonomska struktura bazirana na investicijama omogućava analizu s obzirom da se temelji na podacima o kumulativu investicija u periodu 2013-2022. godine. Analiza je pokazala da je ekstremno polarizirana općina Centar sa blizu 75% investicija u kvintarni sektor, u čemu dominira djelatnost O – javna uprava sa 736 miliona ili 23,6% ukupnih investicija u tu oblast, što ima vrlo neizravnu vezu sa lokalnim ekonomskim razvojem i općina Hadžići u kojoj 75% investicija ide u sekundarni sektor, od čega 124 mil. KM u industriju, a 346 mil. KM u građevinarstvo investicija i da ona u proteklom desetljeću za sve općine KS iznosi 86,8%, dok na druge faktore koji determiniraju zaposlenost otpada 13,2% utjecaja. Takav razvoj nije generirao dovoljan broj radnih mjesta, niti dodanu vrijednost koja bi omogućavala visok rast produktivnosti i plaća.

Rast cijena energenata ističe problem energetske siromaštva. Bespravna gradnja i nepoštivanje standarda upravljanja prostorom dovodi u pitanje blagostanje stanovništva koje se odnosi na kvaliteta okoline. Konflikti između ekonomskog rasta i zelenog rasta ne mogu se rješavati bez uvažavanja društvenih eksternalija koje takve odluke podrazumijevaju.

infrastrukture, prvenstveno u domenu bespravne gradnje, otpada i otpadnih voda ugrožava razvoj posebno u područjima sa turističkim potencijalima. Pristup energetske tranziciji je nekonzistentan i spor, odnosi se u mnogim općinama samo na energetske efikasnost, dok izostaju bitni aspekti eliminacije ložišta sa efektima karbonizacije, istraživanja potencijala i investiranja u obnovljive izvore energije. Demokratizacija energije kroz učešće građana u procesu energetske tranzicije, sve do njihovog uključanja u energetske zajednice za financiranje ulaganja u obnovljive izvore energije nije započeta ni kao proces ni kao pojedinačne aktivnosti. U oblasti zelene ekonomije bilježe se inicijalne aktivnosti u vezi sa upravljanjem otpadom, ali konzistentan sistem nije uspostavljen. U oblasti inovacija i digitalizacije primjetne su aktivnosti u pojedinim općinama, ali je činjenica da su građani uskraćeni za korištenje mogućnosti koje donosi digitalizacija zbog izostanka digitalnog potpisa i pripreme integriranog sistema e- uprave. Opći je dojam da u ključnim područjima novog normalnog općine ne mogu postići rezultate ukoliko nema integriranog pristupa na nivou Kantona Sarajevo, a u nekim slučajevima i viših nivoa upravljanja ekonomskim razvojem. No, to ne omogućava općine da pokreću inicijative i aktivnosti prema građanima, privredi i višim nivoima upravljanja da se brže grade okviri za lokalno djelovanje.

Zaključuje se da se pred općinama KS nalaze izazovi transformacijskog razvoja koji mora biti koncipiran i izveden u temeljito izmijenjenom okruženju novog normalnog.

Njegove su glavne odrednice snažno jačanje ljudskog kapitala u lokalnom ekonomskom razvoju, snažan naglasak na investiranje u djelatnostima visoke dodane vrijednosti, usmjerenim na tri strateška pravca industrija, turizam i ICT i druge industrije zasnovane na znanju.

Tabela 3 Indeks razvijenosti

2022	Stepen zaposl. u %	Stepen nezap. u %	Broj učen. /osn+sred/1000 stan. na	Gustoća naseljenost	Indeks razvijenosti	Rang
Centar	137	13	106	1590	2,26	1
Hadžići	32	45	29	90	1,07	2
Iliđža	52	27	15	497	1,42	3
Ilijaš	30	50	21	67	1,03	4
Novi Grad	38	33	11	2598	1,31	5
N. Sarajevo	69	19	43	6345	1,70	6
Stari Grad	48	33	76	664	1,37	7
Trnovo	38	58	0	5	1,47	15
Vogošća	31	41	13	407	1,27	16
S A K	56,1	26,5	35	329	2,0	1

Prikaz dinamike i strukture firmi

Sve općine KS su zabilježile rast privrednih aktivnosti kroz veći broj privrednih aktera, što je u 2022. godini rezultiralo brojem poduzeća na 1000 stanovnika od 101,3 u odnosu na 73,6 u 2015. godini. Najveći aktivizam bilježi **općina Centar sa 196,1** poduzeća na 1000 stanovnika, a zatim slijede općina Trnovo, Novo Sarajevo i Iliđža.

Tabela 4. Broj poslovnih aktera na općinama KS 2015. i 2022. godine

	2015.					2022.				
	Broj firmi	Pravna lica	Jednice	Obrti	Poduzeća/1000 st.	Broj firmi	Pravna lica	Jednice	Obrti	Poduzeća/1000 st.
Centar	8206	4526	1483	2197	119,8	10288	5784	1685	2819	196,1
Hadžići	1092	412	256	424	47,3	1383	612	284	487	56,3
Iliđža	4978	2493	1160	1325	78,3	7150	4098	1333	1719	100,3
Ilijaš	855	317	188	350	42,5	1202	478	221	503	57,8
N. Grad	6463	2706	1354	2403	51,0	8443	3740	1606	3097	68,9
N. Sarajevo	5971	3125	1154	1692	80,8	7442	4063	1242	2137	118,5

S. Grad	3866	1528	632	1706	92,9	4502	2022	666	1814	132
Trnovo	156	45	34	77	62,4	205	69	51	85	119,3
Vogošća	1291	569	306	416	48,2	1879	901	341	637	64,3
KS	32878	15721	6567	10590	73,6	42494	21767	7429	13298	101,3
F BiH	131291	53436	28226	49630	56,2	151567	65658	31260	54649	70,3

Izvor: za 2015. Kantoni u brojkama 2016., izdanje FZS, za 2022. publikacija FZPR Socioekonomski pokazatelji za općine F BiH 2022.

Obim i dinamika izvoza

Izvoz je dominantna strategija većine industrijskih firmi sa općina KS. Dinamika rasta izvoza na KS je na nivou dinamike F BiH, ali neke općine bilježe visok tempo rasta. **Tu prednjače općine Hadžići, Ilijaš i Centar.** Nešto niži tempo rasta, ali respektivan obim izvoza ostvaruju općine Ilidža, Novi Grad i Vogošća, dok Stari Grad ostvaruje relativno malen obim izvoza i relativno nizak rast. Općina Novo Sarajevo bilježi pad izvoza (vidjeti tabelu ispod).

Tabela 5. Obim i dinamika izvoza po općinama KS 2013-2022. (mil. KM)

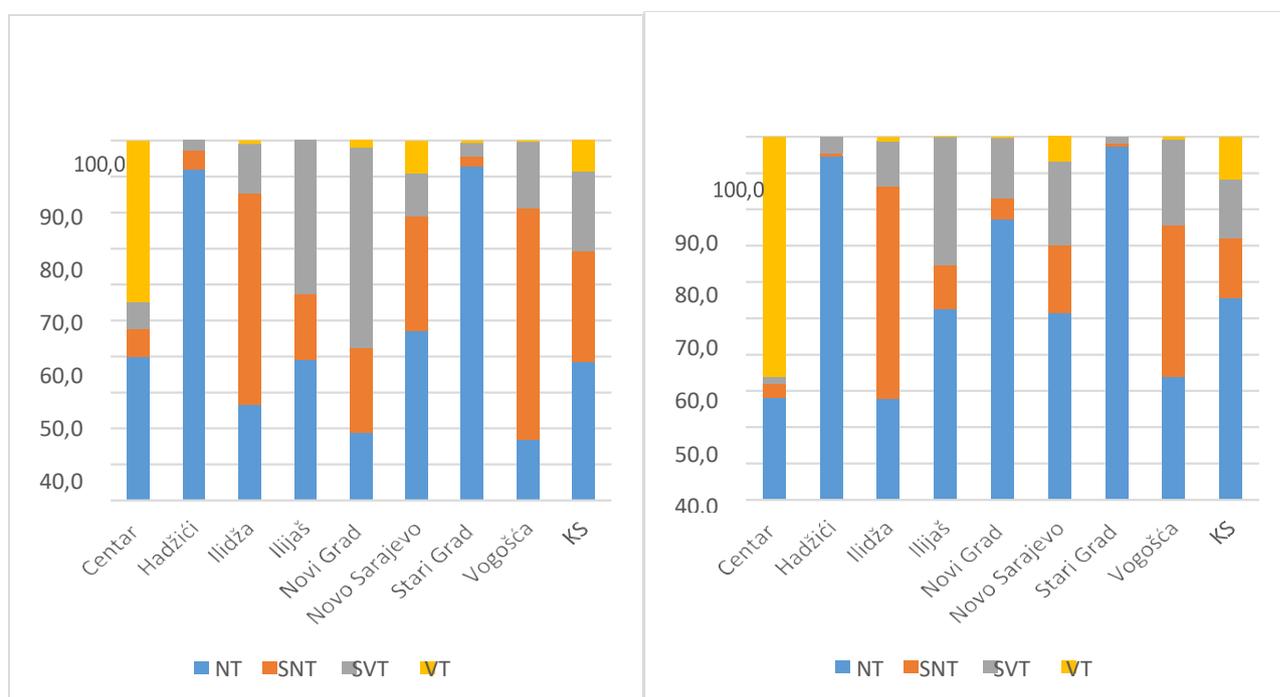
Općine	2019	2020	2021	2022.	Indeks 2022/13.
Centar	441,9	352,7	546,7	672,9	294,3
Hadžići	83,3	113,5	149,3	164,8	314,5
Ilidža	168,8	176,7	229,6	321,9	217,5
Ilijaš	231,9	211,9	307,9	380,1	314,7
Novi Grad	309,5	263,2	207,5	137,1	173,1
Novo Sarajevo	67,6	85,4	96,9	139,5	67,5
Stari Grad	28,4	28,9	32,0	31,7	151,6
Trnovo	0,1	0,1	0,0	0,0	0
Vogošća	96,0	76,3	89,7	132,5	220,8
KS	1427,5	1308,7	1659,7	1980,6	216,1
F BiH	7620,1	6871,4	9571,1	12106,7	219,3

Izvor: podaci FZS

Potencijali izvoza općina na KS su visoki, posebno zbog intenzivnog investiranja u industriju u proteklih deset godina. I pored toga tehnološka struktura izvoza nije poboljšana i 70% se odnosi na izvoz niskih i srednje niskih tehnologija (vidjeti grafikon na slici 2.).

Tehnološka struktura izvoza u okviru industrija nominalno spadaju u industrije niskih ili srednje niskih tehnologija , ali imaju potencijale stvaranja dodane vrijednosti kroz inovacije proizvoda i poslovnih procesa, intenzivniju digitalizaciju i primjenu zelene ekonomije.

Slika 2. Tehnološka struktura izvoza općina KS 2018. i 2022. (u %)

Izvor: podaci FZS-a

Sarajevo ima visoke potencijale kao turistička destinacija intenzivna turističkim sadržajima od kulturološkog urbanog preko zdravstvenog i planinskog do poslovnog, rekreativnog i avanturističkog turizma. Početna niska osnova turističkih aktivnosti nudi pokazatelje visokih skokova rasta obima turističkih aktivnosti, ali u dostignućima to je još uvijek turizam u usponu koji nije doživio svoje pune razmjere. Od tri komponente turističkog zadovoljstva turista – sadržaji, infrastruktura i smještaj svaka od njih je tek u razvoju i ima veliki prostor rasta u budućnosti.

Plaće KS

Prosječno kretanje plaća u periodu od 2017 – 2022 godine u općinama Kantona Sarajevo bilježi rast po prosječnoj stopi od 3,04 u Ilijašu do Ilidže koja je zabilježila najveći prosječni rast neto plaća i to 5,38% u analiziranom periodu.

Općina	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Centar	1,217	1,274	1365	1,381	1,456	1,591
Hadžići	845	875	908	952	1,031	1,133
Ilidža	876	914	960	962	1,038	1,182
Ilijaš	661	682	703	730	760	868
Novi Grad	917	969	996	1,012	1,069	1,231
Novo Sarajevo	1,177	1,224	1290	1,324	1,397	1,52
Stari Grad	1,041	1,050	1143	1,215	1,309	1,479
Trnovo	781	951	1010	1,018	1,088	1,205
Vogošća	788	823	822	880	959	1,101

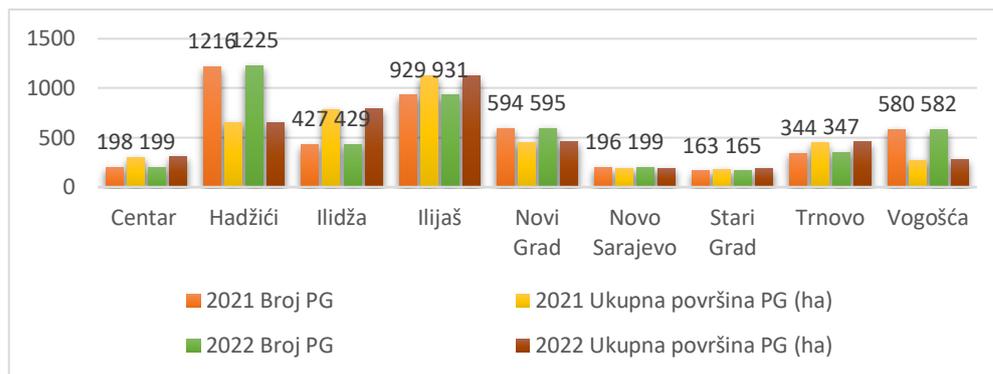
Zatim je evidentiran rast u općini Stari Grad, te Novo Sarajevo i Vogošća. Najveće neto plaće na razini općina KS bilježi općina Centar, te Novo Sarajevo.

Tabela 6 Prosječno kretanje neto plaća općine Kantona Sarajevo 2017 – 2022

Izvor: FZS;

Poljoprivreda

Grafikon Općine Kantona Sarajevo odnos broja registriranih poljoprivrednih gospodarstava i površine PG (ha)

Izvor: Registar poljoprivrednih gospodarstava Ministarstvo poljoprivrede KS

Hadžići sa preko 1200 poljoprivrednih gospodarstava čine najznačajniji poljoprivredni kapacitet Kantona Sarajevo.

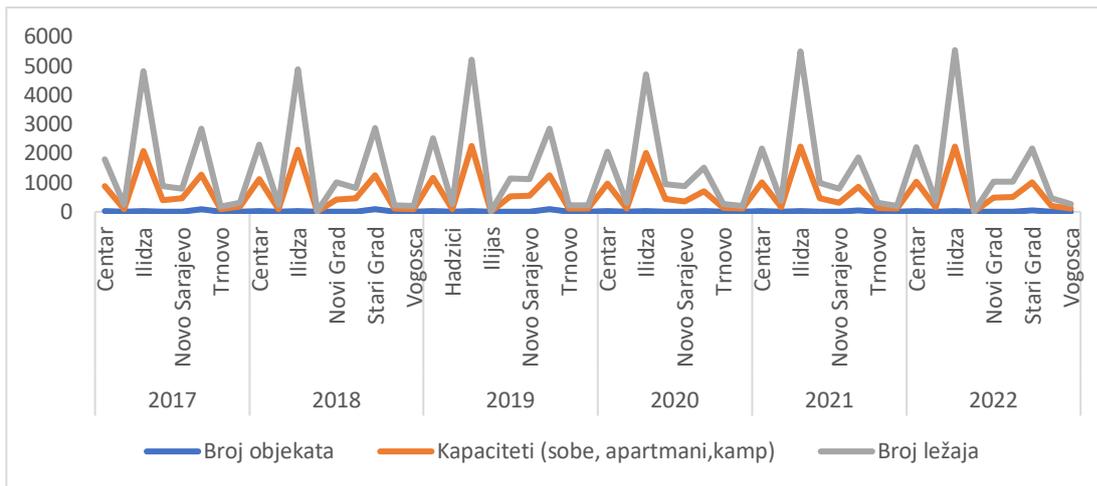
Područje Općine Hadžići raspolaže sa povoljnim poljoprivrednim kapacitetima za intenziviranje poljoprivredne proizvodnje. Obzirom na ukupno privredno stanje, kao i niz povoljnih okolnosti na području Općine Hadžići, postoji mogućnost, a i veliki interes za razvoj stočarstva – govedarstva (proizvodnja mlijeka i mesa), ovčarstva, peradarstva (tov pilića), zatim razvoj ratarstva (proizvodnja krumpira), proizvodnja stočnog krmnog bilja, žitarica, razvoj voćarstva (jagodičastog voća) i ljekobilja.

Potom slijede Ilijaš (preko 920), Vogošća (preko 580), te Novi Grad (preko 594) sa sličnim raspoloživim kapacitetima.

Turizam

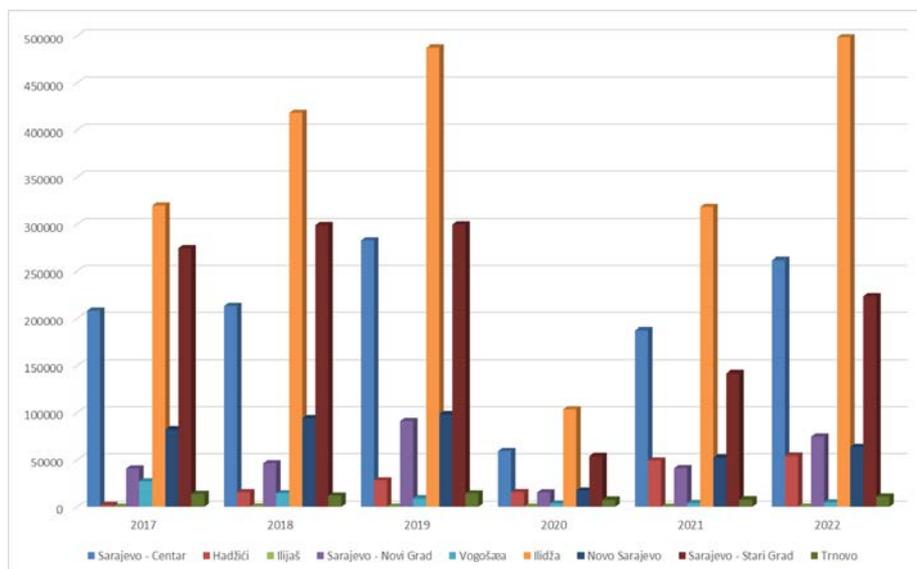
Kretanje smještanih raspoloživih smještajnih kapaciteta u Kantonu Sarajevu bilježio je stopu rasta od 12% u periodu od 2018 – 2022 godine i tu ukupnom broju smještajnih objekata. Nešto veća stopa rasta zabilježena je raspoloživim sobama, apartmanima i kampovima kao i raspoloživom broju ležaja koji je bilježio ras od 13,83%

Grafikon smještajni kapaciteti po općinama KS 2017 – 2022

Izvor: Zavod za informatiku i statistiku KS,

Grafikon Broj dolazaka za općine Kantona Sarajevo (2017 – 2022)

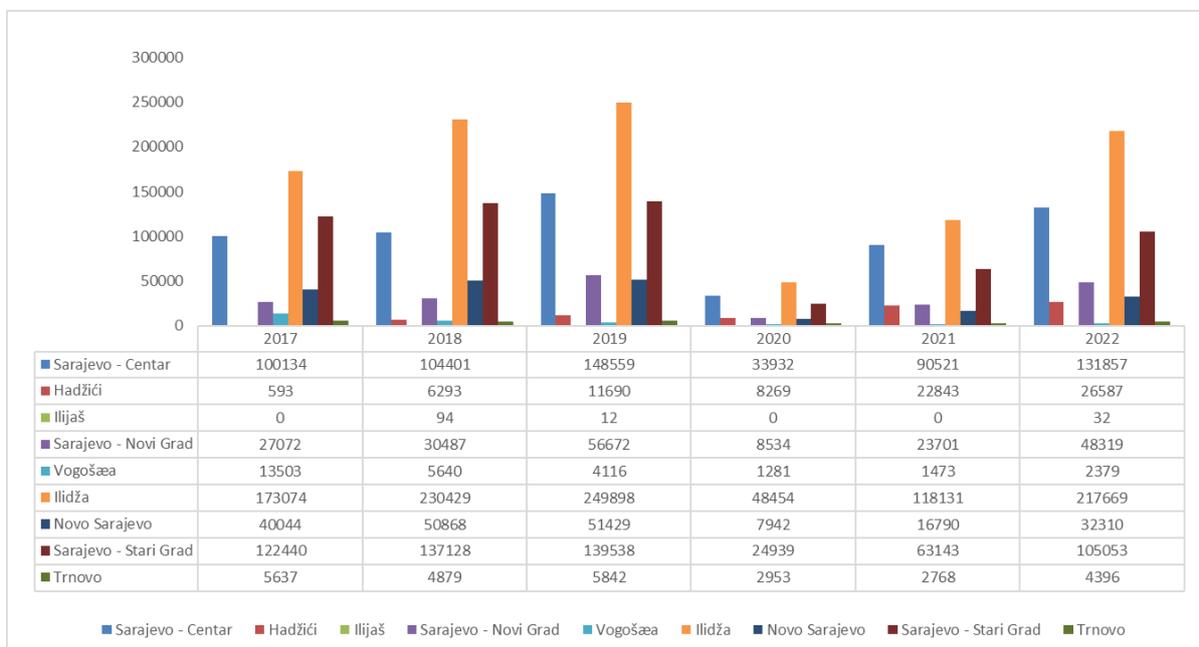

Izvor: Zavod za informatiku i statistiku KS,

Najveći broj noćenja zabilježen u periodu od 2017 – 2022 je u općini Ilidža, koja je u 2022 godini zabilježila 217669 noćenja što bilježi značajno primicanje rezultatima iz 2019 godine. 13

Nakon Ilidže, Stari Grad pozicioniran je na drugoj poziciji po broju noćenja, dok je Centar na trećem mjestu u Kantonu Sarajevo po broju noćenja.

Grafikon Broj noćenja za općine Kantona Sarajevo (2017 – 2022)

Izvor: Zavod za informatiku i statistiku KS,

Kretanje poduzeća prema na razini Kantona Sarajevo

Broj registriranih poduzeća na razini općina Kantona Sarajevo u periodu od 2014 do 2022 bilježi konstantan rast u promatranom periodu i najveći broj registriranih poduzeća bilježi općina Centar gdje se broj poduzeća od 2014 do 2022 godine povećao za 2000. Novo Sarajevo i Ilidža djelimično prate kretanje broja poduzeća u promatranom periodu dok ostale općine bilježe kontinuitet u broju registriranih poduzeća u promatranom periodu i nema značajnijeg rasta odnosno pada.

U 2022 godini analizirana je struktura registriranog broja poduzeća na razini Kantona Sarajevo i rezultati ukazuju kako najznačajniji udio čini slovnna oznaka G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, dok je druga značajnija oznaka M što predstavlja Stručne, naučne i tehničke djelatnosti

Tabela 7 Struktura poslovnih subjekata općina Kantona Sarajevo (2022) prema KD BiH 2010

2022	Ukupno	Centar	Hadžići	Ilijaš	Novi Grad	Vogošća	Ilidža	Novo Sarajevo	Stari Grad	Trnovo
A	151	24	21	20	19	9	34	12	9	3
B	25	8	0	1	1	1	9	2	3	0
C	1304	198	89	77	237	108	327	176	91	1
D	89	28	7	2	5	2	12	21	11	1
E	52	9	6	5	12	3	7	8	1	1
F	1035	190	43	16	211	47	260	201	61	6
G	5138	1090	117	94	1064	253	1196	939	382	3
H	545	69	26	23	184	34	121	63	25	0
I	883	235	16	7	107	15	144	156	195	8
J	1006	372	5	5	148	25	116	269	66	0
K	175	59	1	0	25	2	11	54	23	0
L	1234	190	70	60	132	77	520	117	67	1
M	2514	931	29	18	327	57	374	575	200	3
N	1074	261	29	13	157	31	282	185	114	2
O	290	100	19	20	39	10	23	49	28	2
P	399	96	16	10	72	19	59	87	39	1
Q	350	104	6	6	52	12	46	81	41	2
R	1296	401	39	26	281	65	148	201	124	11
S	4177	1403	73	75	665	131	409	859	538	24
U	30	16	0	0	2	0	0	8	4	0
Ukupno	21767	5784	612	478	3740	901	4098	4063	2022	69

Tabela 8 : Struktura poduzeća prema obliku registracije (pravna lica, fizička lica, poslovne jedinice u sastavu pravnih lica,

2022	pravna lica	fizička lica	poslovne jedinice u sastavu pravnih lica		
Centar	10288	5784	1685	2819	196,1
Hadžići	1383	612	284	487	56,3
Ilidža	7150	4098	1333	1719	100,3
Ilijaš	1202	478	221	503	57,8
Novi Grad	8443	3740	1606	3097	68,9
Novo Sarajevo	7442	4063	1242	2137	118,5
Stari Grad	4502	2022	666	1814	132
Trnovo	205	69	51	85	119,3
Vogošća	1879	901	341	637	64,3

Ekonomski, socijalno i okolišno održiv lokalni razvoj zahtjeva prostor i za posljedicu ima apsorpciju prostora i njegovu transformaciju.

U postratnom periodu nastavljen je proces transformacije prostora Kantona Sarajevo u policentrične urbane prostore, a proces je bio vođen okvirom Prostornog plana KS za period 2003- 2023. godina. Takav proces u osnovi je omogućio potreban nivo razvoja, ali je u raznim aspektima strateškog i operativnog djelovanja ostavio i nepovoljne posljedice koje treba otklanjati novim prostornim planom KS.

Solarne i vjetroelektrane (skoro zaboravljenje mini hidroelektrane), kao i prijenosna mreža električne energije, reciklažna dvorišta i deponije otpada, zaštićena područja, šumska područja sa svojim općekorisnim funkcijama, turističke atrakcije i industrijski kapaciteti, poljoprivreda, posebno organska, javna fizička i poduzetnička infrastruktura, stanogradnja, javni prostori, zelenilo, rekreacijske i druge potrebe zahtjevaju prostor i podižu standarde njegovog korištenja. Općine koje budu u stanju osiguravati takve potrebe imat će uvjete za rast svoje konkurentnosti.

Do sada ostvareni prostorni razvoj noi sobom mnoge negativne eksternalije. One se odnose na bespravnu gradnju, zagađenost zraka, tla i voda, prometnu zagušenost i nedostatak prostora za lokacije većih industrijskih i logističkih kapaciteta.

Tri aspekta upravljanja prostorom imaju izravni utjecaj na lokalni ekonomski razvoj. Prvi se odnosi na izgradnju javne infrastrukture koja osigurava integralnost prostora KS. Radi se o putnoj, digitalnoj, energetske, vodno-kanalizacijske i socijalnoj infrastrukturi koja čini privlačnim za građane život i biznis za investitore u sredinama koje se nalaze van urbanog jezgra KS u intervjuima sa načelnicima u vezi sa ovom studijom istaknuto je da općine Ilijaš i Vogošća bilježe stalnu tražnju za prostorom od strane investitora, a da Vogošća postaje privlačna za živost mladim obiteljima koje će Prvom transverzalom i unapređenim javnim prometom imat takvu mobilnost koja ih ni u čemu neće činiti inferiornim u pogledu mjesta stanovanja u odnosu na urbano jezgro Kantona.

Drugi aspekt se odnosi na deterioraciju prostora kroz agresivno širenje građevinskog zemljišta na teret šumskog, poljoprivrednog i prostora u zaštićenim područjima i kroz bespravnu stambenu i

drugu gradnju sa koncentracijom gradnje i vertikalnim dimenzijama gradnje van regulacionih planova. Ovaj aspekt korištenja prostora posebno ugrožava načelo inkluzivnog lokalnog ekonomskog razvoja jer u konačnom ugrožava kvalitet života i dugoročnu socijalnu održivost. U tom je kontekstu za potrebe privlačenja zadržavanja talenata i mladih obitelji razviti koncept socijalne stambene izgradnje koji će napuštati svoje pežorativne konotacije i uključivati razvojne svrhe i poticaje za osiguranje smještaja

za mlade obitelji, a i one koji odabiru općine Sarajevskog kantona kao lokaciju svog biznisa, kao što su to digitalni nomadi.

Treći aspekt je vezan za korištenje prostora za industrijske i poslovne zone i druge oblike poduzetničke i inovacijske infrastrukture. Novim prostornim planom KS treba predvidjeti značajne prostore za industrijske i logističko-servisne kapacitete, prvenstveno u zahvatu koridora Vc, obilaznica i pristupnih saobraćajnica.

Stanje poduzetničke infrastrukture je nezadovoljavajuće u odnosu na potrebe i moguću tražnju koju bi mogla generirati intenzivnija promocija općina KS kao investicijskih destinacija (vidjeti tabelu sa prikazanim kapacitetima zona).

Tabela 9. Raspoloživost poslovno/industrijskih zona

Općine	Zone	Površina (ha)	Ukupno općina (ha)
Centar	Centar za izvrsnost u poduzetništvu je osnovan od strane Lokalnog partnerstva za zapošljavanje Centar	Centar podrške	Centar podrške
Hadžići	Mostarsko raskršće	9,90	44,64
	Boce-Binježevo	10,05	
	Mrđanović Polje	18,03	
	Garevci Donji Hadžići	4,80	
	TRZ Hadžići	18,6	
Ilidža	Famos Hrasnica	36,00	37,40
	Poslovna zona Stup	1,40	
	Poslovno industrijska zona Doglode (u planu)	150,00	
Ilijaš	Luka	16,6	72,00
	Industrijska zona Željezara	45,00	
	Industrijski park Ilijaš	6,5	
	Pilane	3,9	
Novi Grad	Zrak	14,20	207,10
	PZ Rajlovac	135,40	
	Regulacioni plan Bačići	23,90	
	Donje Telalovo polje	33,60	
Vogošća	Slobodna zona Vogošća	8,50	171,00
	Nova industrijska zona Ugorsko	13,50	
	Stara industrijska zona Unis Pretis	144,00	
	Vojna kasarna Semizovac (u planu)	15,00	
	UKUPNO		532,14

Izvor: kompilacija podataka iz raznih izvora dostupnih na Internetu.

Kako se uočava, skoro sve poslovne zone su koncentrirane u pet općina obilnih prostorom, čime se prostor posebno pokazuje važnim faktorom razvoja industrije. Međutim, ni za druge

općine na KS nema ograničenja da razvijaju oblike poduzetničkih potpornih institucija koje ne zahtijevaju masovne prostorne potencijale. Radi se o razvojnim agencijama, poduzetničkim centrima, poslovnim inkubatorima, poduzetničkim akceleratorima, poslovnim parkovima, naučno- tehnološkim parkovima, centrima kompetencije i klasterima (član 16 Nacrta Zakona o poduzetničkoj infrastrukturi u F BiH).

Ovome svakako treba dodati i mogućnosti razvijanja co.working prostora, istraživačko-razvojnih centara i drugih oblika potpore poduzetništvu. Ključno ograničenje razvoju poduzetničkih potpornih institucija su upravljački i organizacijski kapaciteti, znanja i financijski resursi, te inkorporiranje tih institucija u ukupan sustav razvoja poduzetništva i lokalnog ekonomskog razvoja. Na snazi je odluka o osnivanju Tehnološkog parka IC tehnologija iz 2019. za koju je do sada osigurano zemljište i donesena odluka o sufinanciranju infrastrukturnog uređenja njegove lokacije od strane Kantona Sarajevo.

Dozvole za građenje općine Centar

Tri su vrste dozvola koje se izdaju za građenje na razini općina KS i to: Urbanistička dozvola, Odobrenje za građenje i Upotrebna dozvola. Cijena urbanističke dozvole kreće se u rasponu od 30 KM u općini Centar do 40 KM u općini Hadžići i Ilijašu. Odobrenje za građenje čeka se do 30 dana u gotovo svim općinama, osim Vogošće u kojoj se čeka do 15 dana i i Ilijaša, dok se cijene se kreću do 250 KM. Upotrebna dozvola čeka se od 7 do 30 dana, Stari Grad i Trnovo čeka se 8 dana. Ilijaš i Vogošća reguliraju uporabnu dozvolu do 30 dana.

Tabela 10: Struktura dozvola za građenje po općinama KS

Centar /Služba za urbanizam i zaštitu okoliša	Vrsta	Rok za izdavanje	Cijena koštanja
1.	Urbanistička dozvola	60 dana od predaje kompletnog zahtjeva	30,00 KM
2.	Odobrenje za građenje	30 dana od predaje kompletnog zahtjeva; Naknada za rentu: Cijena rente ovisi od zone a izračunava se na način da se 1.450,00 KM, kao osnovica za izračunavanje visine rente množi sa procentom zone i korisnom; Naknada za uređenje gradskog građevinskog zemljišta: Cijena se izračunava množenjem prosječne	Visina takse iznosi 0,5 promila od vrijednosti objekta, a najviše 150 KM

		cijene opremanja koja iznosi 150,00 KM/m ² sa procentom učešća pripremnih radova. projektiranom površinom za obračun.	
3.	Upotrebna dozvola	Rok za rješavanje predmeta: Tehnički pregled obavlja se po zahtjevu investitora nakon Odobrenja za građenje. Rok za podnošenje zahtjeva zakonski nije određen. Nadležna je Služba za urbanizam i zaštitu okoliša Općine Centar Sarajevo, koja imenuje Komisiju za tehnički pregled u roku od 7 dana od dana podnošenja zahtjeva. Upotrebna dozvola se izdaje nakon građevinske dozvole i izgrađene građevine.	

Obrazovanje (osnovno školsko; srednjoškolsko)

Najmanji broj učenika u osnovnom obrazovanju u školskoj 2022/2023. godini zabilježen je u općini Dobretići (3,9 na 1.000 stanovnika), dok je najveći broj zabilježen u općini Centar Sarajevo (112,4 učenika na 1.000 stanovnika).

Tabela 11: Struktura obrazovanja osnovno školski i srednjoškolski po općinama KS

Općina	škole	odjeljenja	Učenici	Nastavnici	Stanovništvo	Broj učenika na 1000 stanovnika
Centar	14	267	5.378	486	52.470	102
Hadžići	8	101	2.086	147	24.558	85
Iliđža	14	308	6.659	476	71.277	93
Ilijaš	13	113	1.985	197	20.785	96
Novi Grad	18	483	11.217	812	122.614	91
Novo	11	266	5.581	460	62.813	89
Stari Grad Sarajevo	11	141	2.118	244	34.107	20 62

Trnovo	1	4	61	17	1.719	35
Vogošća	6	126	2.962	211	29.200	101
Srednjoškolsko obrazovanje						
Centar	14	249	5.546	579	52.470	106
Hadžići	1	32	702	64	24.558	29
Iliđža	4	49	1.044	135	71.277	15
Ilijaš	2	22	443	58	20.785	21
Novi Grad Sarajevo	5	78	1.371	158	122.614	11
Novo	7	137	2.694	314	62.813	43
Stari Grad Sarajevo	7	116	2.576	304	34.107	76
Trnovo					1.719	0
Vogošća	1	19	394	39	29.200	13

Sistem upravljanja razvojem

Prvo poglavlje predstavlja prikaz stanja institucionalnih kapaciteta u kontekstu upravljanja razvojem, te prijedloge za njihovo unaprjeđenje kako bi se osigurao kvalitetniji i usmjereniji razvoj županije. Kratki pregled institucionalnih kapaciteta odnosi se na lokalnu razinu. Pod institucionalnim kapacitetima podrazumijevaju se ljudski, organizacijski i financijski kapaciteti za razvoj.

Služba za lokalno – ekonomski razvoj i mjesnu samoupravu je pozicioniran za ostvarivanje sinergijskih poveznica između javnih politika i regionalne i lokalne vlasti i na taj način sudjeluje i u evidentiranju potreba. Općina Centar teži biti institucionalno razvijena sa konkurentnijom dinamičnijom ekonomijom i većim mogućnostima za ostvarenje održivog razvoja s većim brojem i kvalitetnijim radnim mjestima, te jačom društvenom kohezijom, bazirana na razvoju odgovarajućih vještina i poslovnog okruženja.

Organizacijski kapaciteti

Obuke za kvalitetne organizacijske kapacitete koji će kvalitetno voditi politike upravljanje razvojem održavaju se kontinuirano za predstavnike tijela javne uprave na području Općine Centar, te se na taj način pristupilo nadogradnji postojećih organizacijskih kapaciteta u kontekstu upravljanja razvojem u Općini koji su još u prethodnom razdoblju uspostavljeni i funkcionalni, ali im je potrebna konstantna nadogradnja.

U 2022. godini provedene su aktivnosti na izgradnji kapaciteta za primjenu „Odluke o metodologiji izrade i donošenja Plana i Programa rada i Izvještaja o radu Općine Centar i općinskih tijela“.

U kontekstu upravljanja razvojem u Općini Centar posebnu pozornost potrebno je posvetiti izgradnji i jačanju provedbenih kapaciteta u smislu implementacije razvojnih prioriteta i mjera, kao i povezivanje godišnjih planova rada sa planiranim godišnjim proračunima. U tom pogledu, na općinskoj razini još uvijek nisu uspostavljene ili razvijene funkcionalne organizacijske jedinice za upravljanje projektima, u ključnim resorima kao što je obrazovanje, privreda, zdravstvo i okoliš. Primarni zadatak tih jedinica bi trebao biti izrada projektnih prijedloga i upravljanje projektima. Potrebno je iznova raditi na implementaciji ovih zaključaka i unaprijediti implementaciju razvojnih prioriteta i mjera prema žurnosti.

Lokalna samouprava, odnosno općine i gradovi, iako su dijelom prilagodile svoje ustrojbene strukture na način da su formirale tijela za upravljanje razvojem (JURA) ili su formirale razvojne timove koje vrše poslove koordinacije razvojnih aktivnosti, još uvijek ta tijela i timovi nisu u potpunosti popunjeni ili formalizirani. Ni jedna jedinica lokalne samouprave nema formiranu razvojnu agenciju kao tijelo koje bi operativnije i dinamičnije upravljalo razvojnim procesima i provedbom projekata, iako je potreba za istim iskazana već ranije.

Ljudski kapaciteti

U kontekstu razvoja i razvojnih procesa ljudski kapaciteti predstavljaju sada već kronični nedostatak u Općini. Ovo je posebno izraženo na razini općinskih tijela uprave gdje ne postoji dovoljan broj ljudi koji je u okviru svog radnog mjesta zadužen ili se barem na izravan način može uključiti u razvojne procese, kao što su strateško planiranje, priprema i provedba projekata te programiranje sredstava, posebice sredstava iz EU fondova. Kod postojećih kapaciteta veliki je nedostatak nepoznavanje engleskog jezika, koji je radni jezik kada se radi na pripremi razvojnih projekata iz EU ili drugih fondova. Također, važno je naglasiti da je u kontekstu izgradnje ljudskih kapaciteta za pripremu i provedbu projekata i dalje ograničavajući faktor postojeća visina plaća državnih službenika, odnosno nemogućnost motiviranja ljudi koji su zaduženi za pripremu ili provedbu projekta.

Sveukupno gledano, kada govorimo o općinskim tijelima uprave ključni identificirani nedostaci kod postojećih kapaciteta, kao i na institucionalnoj razini, su sljedeći:

- nepostojanje kapaciteta ili sredstava za prijevod dokumenata na engleski i s engleskog jezika,
- nedovoljna informatička pismenost državnih službenika,
- nedovoljna informiranost institucionalnog vodstva o dostupnim izvorima financiranja razvojnih projekata,

- nedovoljna motivacija postojećeg osoblja za rad u području razvojnih projekata i europskih integracija (bilo iz razloga niskih plaća odnosno nedostatka stimulacija, bilo iz razloga nepostojanja interesa za timski rad unutar institucije, „ne može sveraditi jedna osoba“),
- neprepoznavanje potreba za jačanjem kapaciteta u okviru navedenih poslova od rukovoditelja tijela uprave,
- slaba među institucionalna koordinacija.

U pogledu osiguranja ljudskih kapaciteta na poslovima planiranja i izrade razvojnih projekata u Općini se svake godine za sve zainteresirane državne službenike, ali i predstavnike civilnog i privatnog sektora, organiziraju obuke na temu pripreme projektnih prijedloga u kontekstu EU i drugih međunarodnih fondova. Odaziv na spomenute obuke je dosta velik, međutim evidentno je da je potrebno uspostaviti adekvatan sustava edukacije koja će unaprijediti znanja i vještina u području izrade projektnih prijedloga u institucijama, posebno u kontekstu europskih integracija i dostupnih pretprijetnih fondova za čije je korištenje potrebno pravodobno pripremiti kvalitetne projekte.

Financijski kapaciteti

U Općini još uvijek nije uspostavljen sistem financiranja ili sufinanciranja projekata koji su odobreni kroz EU fondove ili kroz druge međunarodne programe, a koji se implementiraju u Općini. Međutim, u 2022. godini proveden je veliki broj aktivnosti u okviru 2 projekta koja su financirana iz EU fondova (prekogranična suradnja), ukupne vrijednosti oko 200.000,00 milijuna KM nepovratnih sredstava. Nositelji ovih projekata su uglavnom općinski nadležni odjeli.

Uz navedene projekte u općini Centar je tokom 2022. godine završeno ili je pokrenuto niz manjih projekata koji su provedeni od strane općina i gradova, nevladinih organizacija ili privatnog sektora.

U pravilu, svi ovi projekti zahtijevaju određeno sufinanciranje od minimalno 15% ili čak vlastito predfinanciranje aktivnosti. S obzirom da nema uspostavljene sheme za sufinanciranje razvojnih projekata, korisnici su prinuđeni koristiti kreditne aranžmane kod komercijalnih banaka kako bi uspješno završili planirane aktivnosti.

Naime, teret sufinanciranja projekata je izravno na nositeljima projekata i njihovim partnerima.

Pregled provedbe Strategije razvoja općine Centar 2021-2027 za 2022. godinu

Strategija razvoja Općine Centar usvojena je 2022. godine a izrađena je vodeći se načelima i elementima utvrđenim u Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine te Uredbi o izradi Strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sastavni dio procesa provedbe Strategije je i praćenje njezine provedbe. Za potrebe ovog poglavlja, prikupljeni su podaci svih institucija u Općini o planiranim, započetim i provedenim projektima u 2022. godini. Ovo je prvi izvještaj o provedbi Strategije razvoja Općine Centar za razdoblje 2021-2027.

Struktura Strategije razvoja općine Centar 2021-2027

Strategija razvoja ima 3 strateška cilja i 22 prioriteta u okviru kojih je predviđeno 69 razvojnih mjera. Pregled Strateških i prioriteta prikazan je u tabeli ispod.

Redni broj i oznaka	Naziv
1. Strateški cilj	Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti
1.1. Prioritet	Kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta/business friendly city
1.2. Prioritet	Podrška sektoru preduzetništva (postojećim MSP, obrtima i start up biznisima)
1.3. Prioritet	Privlačenje investicija
1.4. Prioritet	Osigurati dostupnosti digitalnih dostignuća
1.5. Prioritet	Razvoj programa razvoja ruralnog područja
1.6. Prioritet	Podrška razvoju kulturnog i poslovnog turizma
1.7. Prioritet	Unaprijeđenje kapaciteta za privlačenje sredstava iz EU fondova i drugih međunarodnih i domaćih izvora
2. Strateški cilj	Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi
2.1. Prioritet	Unaprijediti kvalitet formalnog i neformalnog obrazovanja
2.2. Prioritet	Unaprijediti dostupnost, efikasnost i kvalitet zdravstvenih usluga
2.3. Prioritet	Podrška unapređenju uslova za bavljenje rekreativnim sportskim aktivnostima za sve dobne skupine
2.4. Prioritet	Posticanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija općine Centar
2.5. Prioritet	Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkluzije/uključivanja

2.6. Prioritet	Unapređenje položaja mladih
2.7. Prioritet	Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva OCD
2.8. Prioritet	Unapređenje bezbjednosti na području Općine Centar
3. Strateški cilj	Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije
3.1. Prioritet	Pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine
3.2. Prioritet	Unapređenje energetske efikasnosti
3.3. Prioritet	Poboljšanje vodosnabdijevanja, upravljanja otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova
3.4. Prioritet	Unapređivati integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije
3.5. Prioritet	Razvoj nove i unaprijeđenje postojeće saobraćajne infrastrukture
3.6. Prioritet	Uređenje, infrastrukturno opremanje i zaštita javnih prostora
3.7. Prioritet	Povećati otpornost na krize

Tabela 12 – Pregled strateških i prioritarnih ciljeva

Ukupan pregled provedbe Strategije za 2022. godinu

U kontekstu Strategije razvoja Općine Centar za razdoblje 2021-2027, u 2022. godini je provedeno 130 aktivnosti. Aktivnosti su provedene na razini općinskih službi i usklađeni su s razvojnim mjerama, prioritetima i ciljevima, odnosno doprinose ispunjavanju ciljeva definiranih u Strategiji.

Strateški cilj 1 – Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti

U strateškom cilju 1 Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti u 2022. godini provedena je 12 aktivnosti kroz 7 razvojnih mjera. Najviše aktivnosti je provedeno u Prioritetnom cilju 1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta/business friendly city, 13 aktivnosti kroz 3 razvojne mjere. U prioritetnom cilju 1.2. Podrška sektoru preduzetništva (postojećim MSP, obrtima i start up biznisima) 1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta/business friendly city kroz dvije razvojne mjere .

Redni broj i oznaka	Naziv	Broj provedenih mjera
1. Strateški cilj	Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti	3
1.1. Prioritet	Kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta/business friendly city	5

1.2. Prioritet	Podrška sektoru preduzetništva (postojećim MSP, obrtima i start up biznisima)	15
1.3. Prioritet	Privlačenje investicija	10
1.4. Prioritet	Osigurati dostupnosti digitalnih dostignuća	10
1.5. Prioritet	Razvoj programa razvoja ruralnog područja	5
1.6. Prioritet	Podrška razvoju kulturnog i poslovnog turizma	5
1.7. Prioritet	Unaprijeđenje kapaciteta za privlačenje sredstava iz EU fondova i drugih međunarodnih i domaćih izvora	5

Tabela 13 – Broj provedenih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima

Provedbom aktivnosti iz Strateškog cilja 1 Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti, u 2022. godini postignuti su sljedeći pokazatelji/ rezultati:

▪ Razvoj programa razvoja ruralnog područja

Podrška poljoprivrednim proizvođačima	Finansijska podrška registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima za nabavku stočne hrane	30.000	22.171	74%	potpisan pravilnik, objavljen javni poziv i imenovana komisija za izbor, potpisana Odluka o dodjeli novčanih sredstava i Ugovori za korisnike; isplata realizirana korisnicima
Podrška poljoprivrednim proizvođačima	Nabavka sadnica za građane putem mjesnih zajednica	6.000		0 0%	Projekat privrede

▪ U segmentu razvoj kulturnog i poslovnog turizma

Projekt ArheoDunav	Projekt u okviru programa Interreg Danube s ciljem očuvanja, podrške i vrednovanja kulturne baštine kroz arheološke parkove kao proizvode u gradovima za razvoj arheoturizma i koji treba da osigura put za pripremu konkretnih planova, obuka i alata za oču	150.000	37.144	25%	Realizacija događaja u Sarajevo - 10.164,41 KM□ Plate u sklopu projekta 20.528,38 KM□ Putni troškovi 6.451,50□ □
Priroda za oporavak - Skakavac	Projekt obuhvata infrastrukturne radove i nabavku opreme u cilju kreiranja novih turističkih ponuda na lokalitetu Skakavac uz konsultantsku podršku i treninge za mala i srednja preduzeća i ostale ciljane grupe koje djeluju na ovom lokalitetu; donator sred	278.900	7.845	3%	U toku realizacija projekta. Uplaćena avansna sredstva od strane GIZA, u toku implementacija aktivnosti i provođenje Javnih nabavki.

- U segmentu anaprijeđenja kapaciteta za privlačenje sredstava iz EU fondova i drugih međunarodnih i domaćih izvora
- U segmentu razvoja i podizanja konkurentnosti poduzetništva i obrtništva i kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta/business friendly city u Općini Centar

Podrška mjerama aktivne politike zapošljavanja	Transfer mladima za zapošljavanje, samozapošljavanje i sticanje radnog iskustva	249.650	95.000	38%	I tranša za Start-upove iza 2021 - 79.000,00 KM Javni poziv završen, u toku obuka za realizaciju sredstva
Podrška mjerama aktivne politike zapošljavanja	Projekt Mind Your Business	21.000	0	0%	Realizacija projekta u toku, uskoro se očekuje dodjela grantova

Sarajevo - Centar poduzetništva	Upostava Centra poduzetništva promocijom modela inkluzivnog poduzetništva usmjerenog na unapređenje konkurentnosti na lokalnom / općinskom nivou; ukupna vrijednost projekta se finansira iz sredstava Europske unije putem Međunarodne organizacije rada uz fi	505.500	0	0%	Projekat počeo 01.08. Uplćena prva tranša prihoda u iznosu 30.000,00 KM
Podrška mjerama aktivne politike zapošljavanja	Podrška samostalnim poduzetnicima - obrtnicima sa područja općine Centar za unapređenje poslovanja	160.000	116.000	73%	Završen Javni poziv za unaprijeđenje poslovanja samostalnih poduzetnika. Ostatak sredstava će biti iskorišteno za unprijeđenje poslovanja trgovaca

Strateški cilj 2 – Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi

U Strateškom cilju 2 Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi 2022. godini provedeno je 40 aktivnosti kroz dvadesetak razvojnih mjera. Najviše aktivnosti je provedeno u prioritetnom cilju 2.5. Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkuzije/uključivanja, 7 aktivnosti kroz 4 razvojne mjere. U prioritetnom cilju 2.4. Poticanje modela kulture prilagođene potrebama svih generacija općine Centar provedeno je 10ak aktivnosti kroz 3 razvojne mjere. Najmanje aktivnosti je provedeno u prioritetnom cilju 2.7. Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva OCD, 7 aktivnosti kroz 2 razvojne mjere.

Redni broj i oznaka	Naziv	Broj provedenih mjera
2. Strateški cilj	Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi	32
2.1. Prioritet	Unaprijediti kvaliteta formalnog i neformalnog obrazovanja	6

2.2. Prioritet	Unaprijediti dostupnost, efikasnost i kvaliteta zdravstvenih usluga	3
2.3. Prioritet	Podrška unapređenju uslova za bavljenje rekreativnim sportskim aktivnostima za sve dobne skupine	5
2.4. Prioritet	Postizanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija općine Centar	3
2.5. Prioritet	Unapređenje standarda u oblasti socijalne zaštite i inkuzije/uključivanja	10
2.6. Prioritet	Unapređenje položaja mladih	2
2.7. Prioritet	Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva OCD	1
2.8. Prioritet	Unapređenje bezbjednosti na području Općine Centar	2

Tabela 14 – Broj provedenih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima

Provedbom aktivnosti iz Strateškog cilja 2 Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi, u 2022. godini postignuti su sljedeći pokazatelji/ rezultati:

- U segmentu unaprijeđenja dostupnost, efikasnost i kvalitet zdravstvenih usluga
-

Učešće u obezbjeđenju boljih uslova rada zdravstvenih ustanova i istraživačkih institucija	Finansijska pomoć JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo za poboljšanje uslova rada ambulanti porodične medicine	90,000	90,000	100%	
Učešće u obezbjeđenju boljih uslova rada zdravstvenih ustanova i istraživačkih institucija	Finansijska podrška Zavodu za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva za nabavku opreme	20,000	20,000	100%	
Podrška projektima zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika	Projekti u cilju unapređenja zdravlja građana na prijedlog Zdravstvenog savjeta Općine i u skladu sa finansijskim planom Savjeta	6,000	0	0%	

- U segmentu unaprijeđenja kvaliteta formalnog i neformalnog obrazovanja

Takmičenje osnovnih škola iz znanja	Podsticanje boljih rezultata rada učenika, posebno u učenju iz predmeta matematike, fizike, geografije, informatike, revije kulturno-umjetničkog stvaralaštva, tehnike i lektire;	19,000	10,355	55%	
Obilježavanje Dana nastavnika u Kantonu Sarajevo	Obilježavanje 5. oktobra - Dana nastavnika u Kantonu Sarajevo (nagrade nastavnici)	3,000	0	0%	
Pomoć učenicima romske populacije za redovno pohađanje nastave	Pomoć i podsticaj školovanju učenika romske populacije u osnovnim školama;	10,000	0	0%	
Podrška ekološkim projektima osnovnih škola	Podrška ekološkim projektima osnovnihškola kroz nabavku materijala (cvijeća, posuda i sl.) za uređenje školskih objekata i dvorišta	5,000	0	0%	
Podrška stručnom usavršavanju rukovodilaca osnovnih škola	Finansijska podrška Aktivu direktora osnovnih škola - stručnom usavršavanju rukovodilaca osnovnih škola općine Centar i ustanova čiji je osnivač Općina;	3,000	614	20%	Finansijska podrška Aktivu direktora osnovnih škola - stručnom usavršavanju rukovodilaca osnovnih

						škola općine Centar i ustanova čiji je osnivač Općina;
Nabavka udžbenika za prvačice	Projekt nabavke udžbenika i ruksaka za učenike prvih razreda osnovnih škola na području općine Centar;	110,000	57,758	53%		
Stipendiranje učenika i studenata	Dodjela stipendija za 10 mjeseci redovne nastave u dvije školske godine učenicima osnovnih i srednjih škola i studentima i nadarenim učenicima osnovnih i srednjih škola i studentima;	739,000	610,800	83%		
Besplatan prevoz predškolske djece i učenika osnovnih škola	Transfer za prevoz učenika sa poteškoćama u razvoju (učenici osnovnih i srednjih škola)	20,000	8,341	42%		Transfer za prevoz učenika sa poteškoćama u razvoju (učenici osnovnih i srednjih škola)
Besplatan prevoz predškolske djece i učenika osnovnih škola	Sufinansiranje prevoza pratilaca predškolske djece sa poteškoćama u razvoju	15,000	1,666	11%		Sufinansiranje prevoza pratilaca predškolske djece sa poteškoćama u razvoju
Besplatan prevoz predškolske djece i učenika osnovnih škola	Transfer osnovnim školama za prijevoz učenika rubnih dijelova općine (OŠ "Alija Nametak", OŠ "Mehmed beg Kapetanović Ljubušak")	202,900	192,188	95%		
Poboljšanje prostornih uslova rada i opremljenosti predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanov	Poboljšanje uslovnosti objekata obrazovnih institucija prema zahtjevima na prijedlog nadležne službe po odluci Općinskog načelnika:	230,000	96,378	42%		
Poboljšanje prostornih uslova rada i opremljenosti predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanov	Sufinansiranje rekonstrukcije kotlovnice u OŠ Musa Ćazim Ćatić (sufinansiranje sa Kantonom Sarajevo)	150,000	0	0%		
Poboljšanje prostornih uslova rada i opremljenosti predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanov	Fakultet sporta i tjelesnog odgoja za rekonstrukciju sportske sale	30,000	30,000	100%		Fakultet sporta i tjelesnog odgoja za rekonstrukciju sportske sale
Poboljšanje prostornih uslova rada i opremljenosti predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanov	Izvođenje radova vanjskog uređenja objekta JU Djeca Sarajevo prema projektu za vrtiće Slavuj i Višnjik (finansiranje Kantona Sarajevo)	70,000	0	0%		
Podrška projektima za školsku djecu, studente i mlade	Podrška projektima predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanova za tekuće projekte i aktivnosti (za obilježavanje značajnih datuma, konferencija, seminara, izdavanje monografija i drugih projekata)	20,000	10,079	50%		Podrška projektima predškolskih ustanova, osnovnih škola, srednjih škola i visokoškolskih ustanova za tekuće projekte i aktivnosti (za obilježavanje značajnih datuma, konferencija, seminara, izdavanje monografija i drugih projekata)
Podrška projektima za školsku djecu, studente i mlade	Finansijska podrška za pokriće troškova ekscurzije za djecu slabijeg imovnog stanja	20,000	4,421	22%		
Opremanje biblioteka u javnim ustanovama	Podrška obnovi bibliotečkog fonda u osnovnim školama	5,000	5,000	100%		
Podrška projektu sufinansiranja troškova vanrednog školovanja, troškova prekvalifikacije i dokvalifikacije nezaposlenih	Finansijska podrška za projekt sufinansiranja troškova vanrednog školovanja, prekvalifikacije, dokvalifikacije nezaposlenih lica	30,000	11,803	39%		

▪ U segmentu podizanja kvalitete inkluzivnog obrazovanja

Opremanje biblioteka u javnim ustanovama	Pomoć JU Biblioteka za slijepa i slabovidna lica	5,000		5,000	100%	Pomoć JU Biblioteka za slijepa i slabovidna lica
--	--	-------	--	-------	------	--

▪ U segmentu usklađivanja obrazovanja i potreba tržišta rada

Finansiranje projekata za mlade	Projekti mladih putem JU Centar kulture i mladih s ciljem edukacije, druženja, podsticanja i razvijanja talenta mladih;	30,000	0	0%	
---------------------------------	---	--------	---	----	--

- U segmentu podrške unapređenju uslova za bavljenje rekreativnim sportskim aktivnostima za sve dobne skupine

Nabavka i uređenje zemljišta	Preuzimanje gradskog zemljišta u svrhu privođenja krajnjoj namjeni koja je određena regulacionim planom	1,594,000	0	0%	Zavodu za izgradnju KS po rješenju broj uplaćeno 206.800,00 KM
Unapređenje stanja poslovnih prostora općine Centar	Rekonstrukcija ambulante porodične medicine u ulici Jablanička	70,000	0	0%	
Sanacija općinskih stanova	Nužne sanacija općinskih stanova do uslovnosti stanovanja, za potrebe zakupa, privremenog dodjeljivanja ruševincima i sl;	112,000	0	0%	

- U segmentu unapređenja bezbjednosti na području Općine Centar

Poboljšanje uslova rada policijske uprave	Finansijska podrška MUP KS za poboljšanje uslova rada u Policijskoj upravi Centar	50,000	0	0%	
---	---	--------	---	----	--

Strateški cilj 3 – Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije

U Strateškom cilju 3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije u 2022. godini provedeno je 30 aktivnosti kroz 18 razvojnih mjera. Najviše aktivnosti je provedeno u prioritetnom cilju 3.3. Poboljšanje vodosnabdijevanja, upravljanja otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova, 11 aktivnosti kroz 4 razvojne mjere. U prioritetnom cilju 3.1. Pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine 5 aktivnosti kroz 2 razvojne mjere. U prioritetnom cilju 3.5. Razvoj nove i unaprijeđenje postojeće saobraćajne infrastrukture provedeno je 10 aktivnosti kroz 2 razvojne mjere. U prioritetnom cilju 3.6. Uređenje, infrastrukturno opremanje i zaštita javnih prostora je 5 aktivnosti kroz 4 razvojne mjere. Najmanje aktivnosti je završeno u prioritetnom cilju 3.7. Povećati otpornost na krize, 10 aktivnosti kroz 2 razvojnu mjeru.

Redni broj i oznaka	Naziv	Broj provedenih mjera
3. Strateški cilj	Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije	18
3.1. Prioritet	Pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Općine	4
3.2. Prioritet	Unapređenje energijske efikasnosti	3
3.3. Prioritet	Poboljšane vodom snabdijevanja, upravljanja otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotokova	3

3.4. Prioritet	Unapređivati integralno upravljanje otpadom i sistem cirkularne ekonomije	2
3.5. Prioritet	Razvoj nove i unaprijeđene postojeće saobraćajne infrastrukture	2
3.6. Prioritet	Uređenje, infrastrukturno opremanje i zaštita javnih prostora	2
3.7. Prioritet	Povećati otpornost na krize	2

Tabela 15– Broj provedenih aktivnosti po strateškim i prioritetnim ciljevima

Provedbom aktivnosti iz Strateškog cilja 3 Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije, u 2022. godini postignuti su sljedeći pokazatelji/ rezultati:

- U segmentu jačanja sustava zaštite i spašavanja

Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Pripremanje i obuka štabova civilne zaštite (OŠCZ i štabovi CZMZ)	Pripremanje i obuka 16 članova OŠCZ, 75 članova štabova CZ mjesnih zajednica, predviđeno članom 184. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, Odlukom o naknadama za članove OŠCZ, broj 16-44-38/07 od 20.02.2	100,000	23,275	23%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Pripremanje i obuka štabova civilne zaštite (OŠCZ i štabovi CZMZ)	Za doprinose za naknade članovima štabova civilne zaštite	22,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka radne odjeće i obuće za članove štabova CZ	Predviđeno Okvirnim ličnim i materijalnim formacijama štabova, jedinica i povjerenika CZ i Pravilnikom o odjeći i obući, oznakama specijalnosti i komandnih dužnosti, upotrebi znaka civilne zaštite i identifikacionoj iskaznici za pripadnike civilne zaštite	20,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka radne odjeće i obuće za članove štabova CZ	Nabavka radne odjeće i obuće pripadnicima Službe za spašavanje iz ruševina	17,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i	Pripremanje i obuka građana i struktura civilne zaštite	Pripremanje i obuka građana, štabova CZ i službi zaštite i spašavanja, predviđeno članom 184.	15,000	0	0%	

drugih nesreća		Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i Odlukom o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu p				
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Podrška radu Policijske uprave Centar	Finansijska podrška projektu izbora naj policajca Prve policijske uprave s ciljem stimulisanja boljeg rada i saradnje sa građanima;	2,500	2,500	100%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Podrška radu službi za zaštitu i spašavanje	Finansijska podrška DVD Bjelave za redovne aktivnosti koje provodi u akcijama zaštite i spašavanja od požara i za aktivnosti vodosnabdjevanja stanovništva pitkom vodom u slučajevima zagađenja vode u lokalnim rezervoarima i u slučajevima dugotrajnih suša (100,000	95,000	95%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Tekuće održavanje i sanacija skloništa	Održavanje postojećih skloništa i izgradnja novih skloništa	126,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Preventivne mjere protupožarne zaštite	Usluge statističkog istraživanja iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva	6,000	0	0%	Usluge statističkog istraživanja iz oblasti zaštite od požara i vatrogastva
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Podrška drugim općinama/gradovima za zaštitu i spašavanje građana	Pomoć općinama/gradovima u BiH za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća koje nemaju dovoljno sredstava za finansiranje određenih neodložnih potreba u zaštiti i spašavanju (na osnovu podnesenih zahtjeva)	195,000	90,000	46%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Saniranje dijela šteta nastalih prirodnim i drugim nesrećama neraspoređena rezerva	Članom 184. stav 1. tačka 6. Zakona i Izmjena zakona predviđeno je da se sva prikupljena neutrošena sredstva u toku budžetske godine akumuliraju i čine rezervu koja se mogu koristiti u slučajevima nastanka prirodne i druge nesreće, kao i u određenom	4,600,000	0	0%	

		pro				
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Podrška realizaciji specijaliziranih vježbi u oblasti civilne zaštite	Realizacija vježbi u kojoj učestvuju formirane strukture civilne zaštite;	5,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Otklanjanje i saniranje posljedica nastalih u proglašenim uslovima prirodne i druge nesreće	Prema odredbama tačke VI Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća za ove namjene se može koristiti do 40% sredstava prikupljenih tokom kalendarske godine i ista će biti	1,060,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Otklanjanje i saniranje posljedica nastalih u proglašenim uslovima prirodne i druge nesreće	Finansiranje rada Komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća;	10,000	0	0%	Finansiranje rada Komisije za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća; - sa 31.10.22 Nije bilo potrebe za angažmanom komisije.
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Finansiranje hitnih mjera za spašavanje	Finansiranje hitnih mjera za spašavanje ugroženih ljudi i materijalnih dobara kada se pojavi opasnost za ljude i materijalna dobra;	20,000	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka, opravka i održavanje opreme i sitnog inventara civilne zaštite	Usluge opravki i održavanja opreme civilne zaštite, nabavka sitnog inventara i ostale usluge;	45,500	0	0%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka, opravka i održavanje opreme i sitnog inventara civilne zaštite	Usluge izmještanja instalacija i radio veza sistema za obavještanje i uzbuđivanje Operativnog centra civilne zaštite	6,500	6,434	99%	
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka, opravka i održavanje opreme i sitnog inventara civilne zaštite	Nabavka zaštitne vatrogasne odjeće i obuće za Službu zaštite i spašavanja formirane pri DVD Bjelave	35,000	34,866	100%	

Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka, opravka i održavanje opreme i sitnog inventara civilne zaštite	Transfer KJKP Vodovod i kanalizacija za sufinansiranje sanacije najprioritetnijih vanjskih hidranata na području općine Centar	30,000	0	0%	17.08.22 i nakon više urgencija iz KJKP ViK se nisu oglasili da će nastaviti projekat.
Program zaštite i spašavanja na području općine Centar od prirodnih i drugih nesreća	Nabavka, opravka i održavanje opreme i sitnog inventara civilne zaštite	Sufinansiranje nabavka protupožarnih aparata za objekte kolektivnog stanovanja u saradnji sa upraviteljima	50,000	0	0%	

▪ U segmentu razvoja nove i unaprijeđene postojeće saobraćajne infrastrukture

Zimsko održavanje ulica	Zimsko održavanje lokalnih ulica	Zimsko održavanje ulica vrši se prema Programu održavanja cesta, a u cilju poboljšanja kvaliteta življenja kroz redovno uklanjanje snijega sa pješačkih i kolskih površina;	570,000	0	0%	
Zimsko održavanje ulica	Zimsko održavanje nekategorisanih ulica	Zimsko održavanje ulica vrši se prema Programu održavanja cesta, a u cilju poboljšanja kvaliteta življenja kroz redovno uklanjanje snijega sa pješačkih i kolskih površina;	580,000	0	0%	

▪ U segmentu povećanja energetske učinkovitosti

Zaštita i uređenje okoline	Sufinansiranje mjera poboljšanja energetske efikasnosti za objekte individualnog i kolektivnog stanovanja/ obnova fasada i utoplja	Sufinansiranje izrade termo fasada zgrada i utopljanje objekata individualnog i kolektivnog stanovanja u skladu sa odlukama;	300,000	0	0%	
Zaštita i uređenje okoline	Sufinansiranje mjera poboljšanja energetske efikasnosti za objekte individualnog i kolektivnog stanovanja/ obnova fasada i utoplja	Izrada energetskih audita za stambene objekte kolektivnog stanovanja	20,000	0	0%	

▪ U segmentu potpore razvoju i podizanju kvalitete sustava upravljanja otpadnim vodama

Uređenje i	Održavanje, čišćenje i	Projekt obuhvata mjesečnu	8,500	2,107	25%	Projekt
------------	------------------------	---------------------------	-------	-------	-----	---------

održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	dezinfekcija lokalnih rezervoara	kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- putem ovlaštene ustanove				obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- putem ovlaštene ustanove
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara: putem redovnih kontrola i dezinfekcije od strane obučenog lica	7,000	2,760	39%	kontrola kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara - Ugovor o djelu Salkić Hajrudin
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- za nabavku dezinfekcionog sredstva	8,000	2,894	36%	za nabavku dezinfekcionog sredstva
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje lokalnog vodovoda Nahorevo	Izdaci za usluge tekućeg održavanja vodovoda Nahorevo	65,000	32,384	50%	Izdaci za usluge tekućeg održavanja vodovoda Nahorevo

- U segmentu upravljanja vodom snabdijevanja, upravljanja otpadnim i oborinskim vodama i uređenje vodotekova
- U segmentu unapređenja integralnog upravljanja otpadom i sistemom cirkularne ekonomije

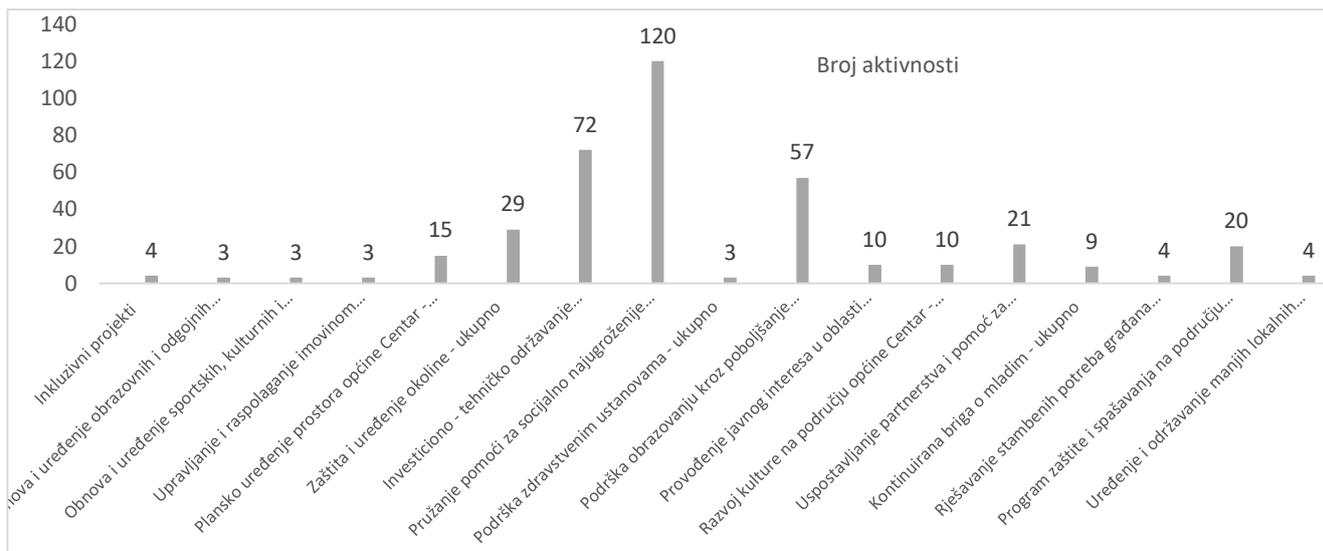
Zaštita i uređenje okoline	Projekti zaštite okoliša u saradnji sa Fondom za zaštitu okoliša FBIH	Idejni projekat odvodnje otpadnih voda u saradnji sa KJKP Vodovod i kanalizacija	40,000	0	0%	
Zaštita i uređenje okoline	Projekti zaštite okoliša u saradnji sa Fondom za zaštitu okoliša FBIH	Akcioni plan za rješavanje individualnih zagađivača u Općini Centar Sarajevo	73,797	14,759	20%	Avansna uplata sredstava □ Projekat u toku
Zaštita i uređenje okoline	Projekti zaštite okoliša u saradnji sa Fondom za zaštitu okoliša FBIH	Stručne usluge izrade projekata iz oblasti zaštite okoliša	5,000	0	0%	
Zaštita i uređenje okoline	Regulacija toka potoka Sušica	Sufinanciranje regulacije (ucjvljenje) potoka Sušica u okviru projekta izgradnje I transverzale	1,472,000	0	0%	

- U segmentu uređenja, infrastrukturno opremanje i zaštita javnih prostora

Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- putem ovlaštene ustanove	8,500	2,107	25%	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- putem ovlaštene ustanove
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara: putem redovnih kontrola i dezinfekcije od strane obučenog lica	7,000	2,760	39%	kontrola kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara - Ugovor o djelu Salkić Hajrudin
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	Projekt obuhvata mjesečnu kontrolu kvaliteta vode za šest lokalnih rezervoara:- za nabavku dezinfekcionog sredstva	8,000	2,894	36%	za nabavku dezinfekcionog sredstva
Uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata	Održavanje lokalnog vodovoda Nahorevo	Izdaci za usluge tekućeg održavanja vodovoda Nahorevo	65,000	32,384	50%	Izdaci za usluge tekućeg održavanja vodovoda Nahorevo

Pregled provedenih aktivnosti po sektorima

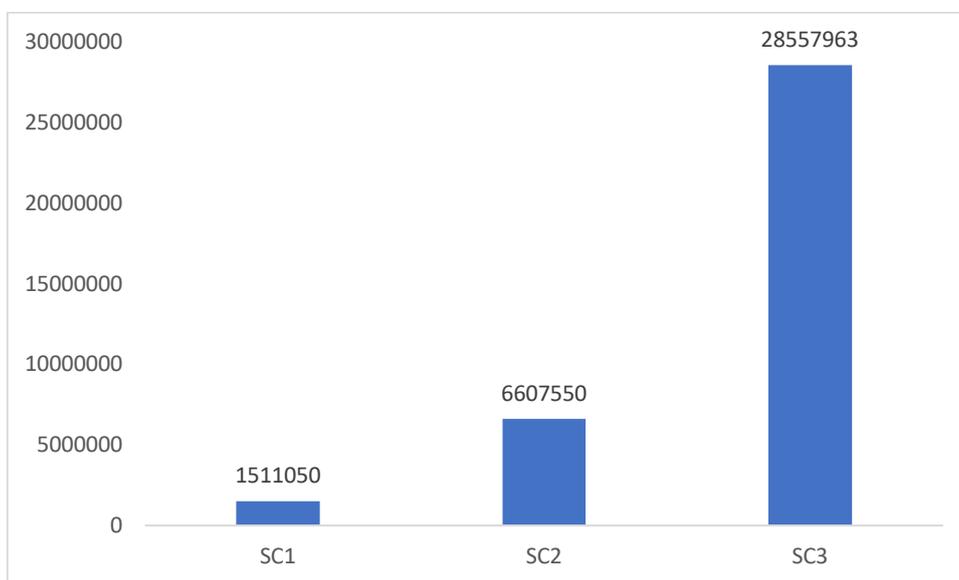
U analizi provedbe aktivnosti po sektorima, od ukupno provedenih aktivnosti, najviše ih je u sektoru socijalne kategorije 120, zatim u sektoru okoliša preko 100 te u sektoru uprave¹². Nešto manje aktivnosti je provedeno u sektorima privrede, energetske učinkovitosti i prometa po 10 aktivnosti, a u sektoru tržišta rada provedena je više od 5 aktivnosti.

Slika – Broj provedenih aktivnosti po sektorima

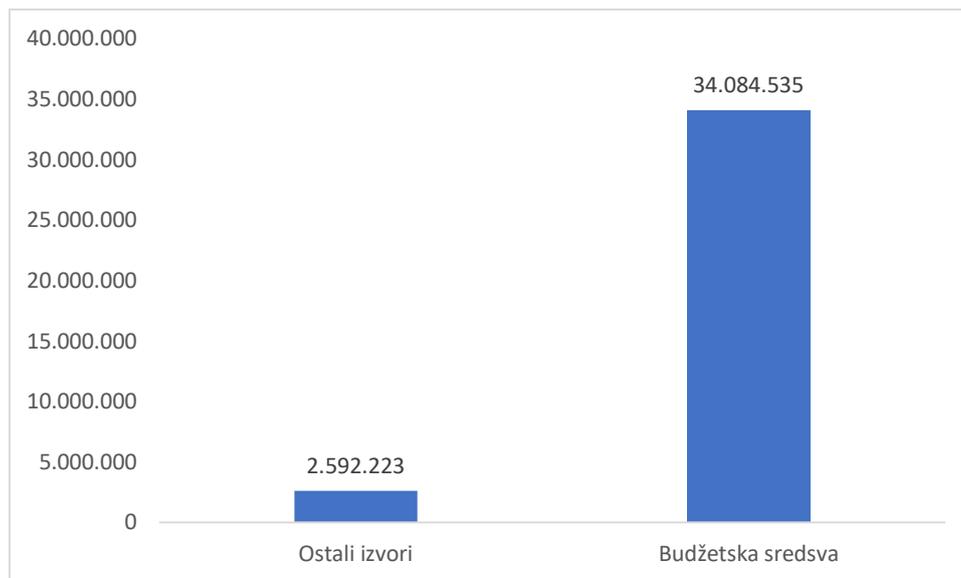
Pregled finansijskih ulaganja za 2022. godinu

U 2022. godini provedeno je preko 200 aktivnosti iz Strategije razvoja općine Centar za razdoblje 2021-2027, a ukupna vrijednost uloženi sredstava za provedbu tih aktivnosti je 36.676.757,55 KM.

Slika – Uložena finansijska sredstva po strateškim ciljevima

Najviše finansijskih ulaganja bilo je u okviru Strateškog cilja 3 Učinkovito organizirana županija 28.557.963,05 KM, zatim u Strateškom cilju 2 Društveno odgovorna županija 6.607.550,14 KM. Najmanje uloženi finansijskih sredstava je u Strateškom cilju 1 Ekonomski razvijena županija 1.511.050,36 KM.

Slika – Izvori uložениh finansijskih sredstava

Pregled pokazatelja po strateškim ciljevima

U ovom poglavlju se prikazuje vrijednosti ostvarenja strateških ciljeva za razdoblje od usvajanja strategije (jul 2022. godine). Iako je razdoblje izvještavanja dvije godine, cilj ove analize je djelomična evaluacija ostvarenja strategije na razini pokazatelja po strateškim ciljevima. Kako je ovo prvi izvještaj o provedbi

Strategije razvoja za razdoblje 2021.-2027. pokazatelji nisu mogli biti ostvareni i nisu odraz stvarnog stupnja mjerenja implementacije, no ipak su obvezni dio izvještavanja, te će ostvarenje istih biti mjerljivo učinkovito u sljedećim izvještajnim razdobljima.

Strateški cilj 1: Digitalizirana i konkurentna poduzetnička, infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti – ovaj cilj definira tri ključna pokazatelja kroz koje se treba manifestirati ispunjenje ovog cilja. Ovim strateškim ciljem je planirano ispunjenje pokazatelja s njihovim vrijednostima, kako je prikazano u tabeli ispod.

	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2020.	Vrijednost u 2022.
Stupanj zaposlenosti	85,7	136,8	132,1
Indeks obujma industrijske proizvodnje	111,6	101,5	114,0
Indeks razvijenosti	2,05	2,03	2,26

Tabela 16– Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 1

Iz gornje tabele se može vidjeti da planirani pokazatelji pokazuju oscilacije, jednim djelom zbog gospodarske krize u 2020. godini, a kako je ovo i prvi izvještaj o provedbi Strategije ne možemo očekivati realne pokazatelje odnosno uspješnost provedbe Strateških projekata i aktivnosti.

Polazna vrijednost stupnja zaposlenosti u 2019. godini iznosila je 85,7 % već u 2021. godini dosegnuta je ciljana vrijednost kada je stupanj zaposlenosti iznosio 132,1%.

Indeks obujma industrijske proizvodnje bilježi pozitivan trend i već u 2021. godini je blizu ciljane vrijednosti. Tako je polazna vrijednost u 2019. iznosila 111,6 u prvoj godini provedbe Strategije je 114,0.

Polazna vrijednost indeksa razvijenosti je 2,05 u 2022. godini indeks razvijenosti iznosi 2,26 i bilježi blagi porast.

Strateški cilj 2: Unapređeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi – Ovaj cilj definirano je tri pokazatelja: stopu prirasta stanovništva, udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti i stopu nezaposlenosti stanovništva.

	Polazna vrijednost (2019.)	Vrijednost u 2020.	Vrijednost u 2022.
Stopa prirasta Stanovništva	-98	-157	-256
Udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti	21%	21,7%	20,1%
Stopa nezaposlenosti Stanovništva	17,2%	14 %	12,6%

Tabela 17– Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 2

Polazna vrijednost stope prirasta stanovništva iznosi -146, a ciljana vrijednost u 2027. godini je -30. Stopa prirasta stanovništva u 2021. godini iznosila je -393, i to je najveći negativni prirodni prirast u posljednjih 11 godina i možemo zaključiti da ta brojka odražava posljedice globalne pandemije uzrokovane virusom COVID 19.

Udio stanovništva u dobi do 14 godina starosti u 2019. godini iznosila je 14,7%, a ciljana vrijednost je 15,5%. U 2022. godini vrijednost ovog pokazatelja iznosila je 20,1 % i bilježi blagi negativan trend.

Stopa nezaposlenosti stanovništva u polaznoj godini je iznosila 17,2 %. Ovaj pokazatelj je u 2022. godini iznosio 12,6%, što znači da je stopa nezaposlenosti u padu.

Strateški cilj 3: Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu principima zelene tranzicije

Ovaj cilj definirao je tri pokazatelja: gustoću naseljenosti, migracijski saldo i postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima županije.

	Polazna vrijednost (2019.)	2020.	2022.
Gustoća naseljenosti	1657	1655	1590
Migracijski saldo	-104	-2	-7
Postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima općine ⁴	15,50	Nema relevantnih podataka	Nema relevantnih podataka

Tabela 18– Pokazatelji ostvarenja Strateškog cilja 3

Prvi pokazatelj strateškog cilja 3 je gustoća naseljenosti, koja je u polaznoj 2019. godini iznosila 1657. U 2022. godini gustoća naseljenosti iznosi 1590 što znači da ovaj pokazatelj bilježi negativan trend.

Migracijski saldo je u 2019. iznosio -2. U 2022. ovaj pokazatelj bilježi pozitivan trend i migracijski saldo iznosio je -7. Razlog ovog trenda je jednim djelom i zatvaranje država tj. nemogućnost kretanja među državama u jeku pandemijske krize.

Postotak stanovništva koji živi u ruralnim područjima je 15,50. U trenutku izrade ovog izvještaja podaci o postotku stanovništva u ruralnim područjima nisu bili dostupni.

Zaključak

U cilju kontinuiranog poboljšanja sustava provedbe i praćenja provedbe Strategije razvoja općine Centar u nastavku su predložene preporuke za poboljšanje sustava provedbe strategije a koje su utemeljene na iskustvima i uočenim potrebama iz prethodnog razdoblja.

- ✓ Uložiti dodatne napore u izgradnji i jačanju ljudskih i institucionalnih (organizacijskih) kapaciteta za strateško planiranje, pripremu i provedbu projekata te programiranje sredstava, posebice sredstava iz EU fondova;
- ✓ Uspostaviti sustav financiranja/sufinanciranja projekata koji su odobreni kroz EU fondove ili kroz druge međunarodne programe;
- ✓ Kroz sustav poticajnih mjera u nadležnim resorima dodatno stimulirati provedbu razvojnih mjera koje doprinose ispunjavanju ciljeva definiranih u Strategiji razvoja općine Centar;

- ✓ Poboljšati sustav prikupljanja i vođenja podataka u tijelima uprave, a u cilju učinkovitijeg praćenja provedbe razvojnih mjera i ostvarivanja ciljeva iz Strategije razvoja općine Centar.